

Eğitmen Kılavuzu

Sevgili eğitimcimiz;

Sizler için hazırladığımız bu kılavuzdan yararlanarak eğitim sürecini daha verimli hale getirebilirsiniz.

İlk Gün Karşılama Stratejisi

1. Sınıfa girerken her öğrenciyi göz teması kurarak ve ellerini kuvvetlice sıkarak karşılayın. Kendinizi tanıtmak için zaman ayırın ve kendilerini tanıtmalarına olanak tanıyın. Eğer gerekirse onlara, kendilerini tanıtmaları için yol gösterin.
2. Öğrencilerin sınıfta istedikleri yere oturmalarına izin verin. Onları gruplamadan önce yapılacak en iyi şey, sınıftaki konumlarını ve hangi öğrencilerin beraber oturduğunu gözlemlemektir. Öğrenciler oturdukları yeri seçme şansları olduğunda kendilerini daha rahat hissederler. Bazı öğrenciler sınıfın ön sıralarında kendilerini güvende hissederken, diğerleri önceden tanıdıkları birinin yanında oturmayı tercih edebilirler.

Sınıf ile İlk Tanışma Etkinlikleri

(Tanışma etkinlikleri ortaokul grupları için daha uygulanabilir olacaktır.)

1-İsim Zinciri veya İsim Halkası Oyunu

Öğretmen öğrencilerden daire şeklinde yerleşmelerini ister. Sırası gelen çocuk, kendinden bir önceki kişinin adını söyler. Amaç kendi ismini değil, başkalarının ismini söylemektir. İsim söyleme oyunu yüksek sesle yapılmalıdır. Oyunun ilerleyen aşamalarında, çocuklar birbirinin ismini öğrenmeye başlayınca öğretmen oyuna farklı özellikler katabilir. Örneğin, önce sağdan

sola bir isim söyleme zinciri, daha sonra soldan sağa, daha sonra da çocukları tek sıra haline getirerek isim hafıza oyunu yöntemini kullanabilir.

Örneğin,

1.kişi: Aslı

2.kişi: Aslı, Buket

3.kişi: Aslı, Buket, Alican

4.kişi: Aslı, Buket, Alican, Pınar...

Özellikle grubun sonunda yer alan öğrencilerin, çok sayıda ismi bir anda ve sırasıyla söylemeye çalışması egzersizi zevkli kılan bir unsurdur.

2 - İp İle İsim Söyleme

Çocuklar daire şeklinde otururlar. Öğretmen çocuklara daha önce örümcek görüp görmediklerini sorar. Daha sonra onlara önceden hazırladığı örümsek ve örümcek ağı resmini gösterir. Şimdi sınıfın örümcek ağını yapacaklarını söyler. Çocuklara ipi atar, çocuklar bir eliyle ipi tutar ve adını söyler. Diğer eliyle ipi başka bir çocuğa atar. Oyun her çocuk adını söyleyene kadar devam eder.

3 - Müzikli Balonlar

Tüm oyunculara birer tane balon dağıtılır. Balonları şişirmeleri ve üzerine isimlerini yazmaları istenir. Daha sonra müzik çalmaya başlar ve katılımcıların balonları havaya atarak dans etmeleri istenir. Müzik durana kadar balonların tamamını olabildiğince havada tutmaya ve yere düşürmemeye çalışmaları istenir. Müzik durduğu zaman herkes en yakınındaki balonu yakalayarak, ellerindeki balonun üzerinde ismi yazan kişiyi bulmaya çalışır.

4 - Ortak Özellikler ile Tanışma

Tüm öğrencilerle birlikte, birbirinizin ellerini tutarak veya tutmadan, bir daire oluşturun. Onlardan isimlerini söylemelerini ve belli bir soruyu cevaplamalarını isteyin. Sorular, en sevdikleri televizyon programı, spor, yemek veya renk hakkında olabilir. Seçenekler sonsuzdur. Örneğin; Benim adım ve en sevdiğim çizgi film, Sünger Bob.

Öğrencileri, cevaplarına göre gruplara ayırın. Her grupta 4-5 kişinin olmasını sağlayın. Gruplandırma sırasında yaratıcı olmanız gerekebilir. Örneğin, eğer en sevdikleri çizgi filmi sorduysanız ve sadece biri Sünger Bob'u seçtiyse, onu Sünger Bob'a benzer bir çizgi film grubuna yerleştirebilir veya öğrenciden, verilen cevaplar arasından başka bir çizgi film seçmesini isteyebilirsiniz. Daha küçük gruplara ayırdıktan sonra, öğrencilerden, kendilerini birbirlerine tanıtmalarını isteyin ve her öğrenci, en sevdiği televizyon programı hakkında sevdiği bir özelliği söylesin.

Öğrenciler en sevdikleri televizyon programı hakkında beraber bir resim yapsınlar ve bu programı neden sevdiklerine dair birkaç cümle yazsınlar.

Her grup, seçtikleri televizyon programı hakkında neyi sevdiklerini sınıfa sunsun ve yaptıkları resmi gösterson.

Bu uygulama, yaklaşık 1 saat sürecektir. Bu etkili çalışmada öğrenciler hem tüm sınıf arkadaşlarına tanıtılmış olur, hem de kendi gruplarında olan dört-beş öğrenci ile daha yakın bir ilişki kurarlar. Kendilerini daha rahat hissederler, çünkü en azından bir öğrenciyle aralarında bağ oluşur ve artık teneffüste veya öğle yemeği sırasında paylaşabilecekleri bazı ortak beğenileri ve deneyimleri vardır.

Sınıf Yönetimi

Etkili Sınıf Kurallarının Özellikleri

1- Kuralların oluşturulması sürecinde öğrenci katılımının sağlanması gerekir. Çünkü öğrenciler kuralların oluşumuna ne kadar çok katılırlarsa uymak ve takip etmek için de o kadar çok istekli davranırlar.

2- Kurallar sade, açık ve anlaşılır bir biçimde ifade edilmelidir. Böylece farklı yorumlara meydan verilmemiş olur. Her kuralın tanımladığı davranış somut, gözenebilir ve ölçülebilir hale getirilmelidir.

3- Kuralların gerekçesi açıklanmış olmalıdır. Böylece öğrencilerin kuralın gerekliliğine olan inancı ve kurala uyma isteği artar. Ayrıca kuralların, herkes için faydalı olduğu ve düzeni sağlamak için belirlendiği vurgusu açığa çıkarılmış olur.

4- Kurallar olumlu bir dil kullanılarak ifade edilmelidir. Burada amaç yapılmaması gereken davranışa değil, yapılması gereken davranışa dikkat çekmektir. Ayrıca olumlu

dil kullanmak kuralın kapsamıyla ilgili belirsizliği de giderir. “Yerlere çöp atmayalım.” yerine, “Çöpleri çöp kutusuna atalım.” denmelidir. Çünkü ilk ifadede çöpün nereye atılacağına dair bir açıklama yoktur, ikincisinde ise vardır.

5- Kuralların sayısı mümkün olduğunca az olmalıdır. Genel olarak eğitim bilimciler 7 civarında kural veya kural grubu olmasını uygun görmüşlerdir. Böylece kuralların hatırlanması kolaylaştırılmış olur.

6- Kurallar, okulların açıldığı ilk günlerde oluşturulmalıdır.

7- Öğretmenin öğrencileriyle birlikte belirleyeceği sınıf kuralları, okulun ve DENEYAP’ın kurallarına aykırı olmaması sağlanmalıdır. Ayrıca bir sınıfa birden çok öğretmen ders veriyorsa, bu öğretmenler arasında da uyum sağlanmalıdır.

8- Kuralların öğretilmesinde öğrencilerin seviyesine uygun farklı yöntemler kullanılmalıdır. Bu amaçla 3 aşama izlenebilir: - Söyleme(Kuralın ne olduğu ve içeriği açıklanmalıdır.) - Gösterme(Öğretmen kuralın uygulamasını gösterebilir, roller vererek provasını yaptırabilir, filmler izletebilir.) - Kontrol etme ve yeniden gösterme(Davranışın eksikleri veya tersi davranışlar gösterilerek öğrencilere doğru davranışı seçme becerisi kazandırılmalıdır.) Bunlar dışında yaş seviyesine göre, kukla oyunları veya posterler yoluyla da kuralların öğretimi sağlanabilir.

9- Kurallar, tutarlı bir şekilde uygulanmalı ve izlenmelidir. Sınıf yönetiminin en etkili uygulandığı sınıflarda bile kurallar zaman zaman ihlal edilmektedir. Öğrencilerin kuralları yeterince öğrenmemesi, kuralların anlaşılması, kurallara uyulup uyulmadığının öğretmen tarafından denetlenmemesi, öğretmenin tutarsız olması, ara tatiller vb. nedenler kuralları işlevsiz hale getirebilir. Bu nedenle kurallara uyma düzeyini artırmak için aşağıdaki konulara dikkat edilmelidir:

- Öğretmen, her zaman ve tüm öğrenciler için aynı yol ve yöntemleri izlemeli, yani tutarlı olmalıdır.
- Öğretmenler davranış, tutum ve tavırlarıyla öğrencilere model olmalıdırlar.
- Kurallar belirli aralıklarla hatırlatılmalı, sonuçları öğrencilerle birlikte değerlendirilmeli, işlemeyen veya sık sık ihlal edilen kurallar değiştirilmelidir. Kuralların ara ara hatırlatılması, çeşitli nedenlerle sınıfa sonradan gelen öğrenciler için de öğretici olmaktadır.
- Kurallara uygun olmayan davranışlara yaptırım uygulanmalıdır. Yaptırımlar, cezalandırıcı olmaktan çok, hatayı düzeltici olmalıdır. Yaptırımlar, anında, tutarlı ve mantıklı şekilde uygulandıkça daha işlevsel olmaktadır.

10- Sınıfta oluşturulan kurallardan okul yönetimin ve velilerin de haberdar olması sağlanmalıdır. Böylece onların da desteği alınmış olur. Ayrıca sağlıklı bireyler yetiştirmek için, idare ve ailelerle tutarlı bir şekilde kuralları uygulama imkanı doğar ve işbirliği sağlanmış olur.

11 - Ben dilini kullanmaya gayret edin. “Ders çalışmıyorsun” demek yerine, “ders çalışmaman beni üzüyor” veya “ders çalışmadığımı düşünüyorum” ifadelerini kullanmak size hiçbir şey kaybettirmeyecektir.

12 - Dersiniz dinlenmediği zaman “Sus!”, “Dinle!”, demek yerine “istifinizi bozmadan dersinizi anlatmaya devam edin “.

13 - İstikrarlı olun, bir gün kızmadığınız bir duruma başka bir gün kızmanız, istikrarsızlığınız öğrencilerinizin gözünde sizi değersizleştirecektir.

14 - Derse geç kalmayın. Derse geç giren öğretmen, öğrencilerine karşı bir – sıfır geride, mahcup, moral ve motivasyondan tamamen yoksun bir şekilde maça çıkmış takımdan farksızdır. Unutmayın ki her bir öğrenci sizin geç kaldığınızı fark edecek ve bu öğrencilerinizde dersinize verdiğiniz değerin olumsuz bir yansıması şeklinde küçük zihinlere kodlanacaktır.

15 - Onların neyi bilmediklerini değil neyi bildiklerini ortaya çıkarmaya çalışın. Sınavlarınızı hak edenin yüksek, hak etmeyenin düşük alacağı şekilde ayarlayın. Sonuçları en kısa zamanda duyurmaya gayret edin. İnternet üzerinden kopyala – yapıştır sınavlar, düzensiz, hatalarla dolu bir sınav nasıl ki sizi öğrencilerinizin gözünde düşürecekse, derli – toplu, özenli ve titizlikle hazırlanmış, ileride girecekleri sınavlardaki soru formatlarına yakın sınavlar öğrencilerinizin, size ve dersinize olan bakış açısını olumlu yönde değiştirecektir.

16 - Empati Kurun! Kendinizi öğrencilerinizin yerine koyarak kendinizi dinleyin. 40 dakika boyunca kuru bir sıra veya sandalyede oturmanın hiç de kolay bir iş olmadığını da göz önünde bulundurun. Unutmayın ki anlattığınız dersten öncelikle siz zevk ve keyif almalısınız. Bir an önce zil çalsın istiyor; kulağınız sürekli zil sesinde, gözleriniz saatinizdeyse dersiniz sıkıcıdır, öncelikle yaptığınız işten siz keyif almaya çalışın.

17 - Öğrencilerinize küçük sürprizler yapın. Onlar için büyük, size hiçbir şey kaybettirmeyecek basit şeyler bunlar: Doğum günlerini kutlamak, sınıfa dışarıdan konuyla ilintili bir misafir davet etmek, ilgilerini çekecek bir etkinlik yapmak, sınav tarihlerinde değişiklik yapmak vb.

18-Her öğrenci başarılıdır. Dersinizle ilgili bütün öğrencilerinize bir takım sorumluluklar yükleyin. Okul içerisinde yaptığınız etkinliklerde, alışlagelmişin dışında **sosyal yönü az gelişmiş öğrencileri** kullanın.

19 - Dersinize iyi çalışın, sınıfa hazırlıksız girmeyin. En azından neyi nasıl işleyeceğinizi hangi metot ya da metotları kullanacağınızı belirleyip kafanızda tasarlayın.

20 - Sınıfta konuşan dersi kaynatmaya çalışan bir öğrenci olduğunda diğer öğrencilerin o öğrenciyle konuşmasını belli bir süre yasaklayın. Ama hiçbir öğrencinizi kesinlikle dışlamayın. Dışlanma ve o sürenin uzatılması korkusuyla sustuğunu ve derse olumlu yönde katkıda bulunduğunu gözlemleyeceksiniz.

Nelere Dikkat Etmeliyim?

1. Öğrenci konuşurken dinlememezlik yapılmamalıdır. Unutulmamalıdır ki dinlenmediğini gören çocuk sizi de dinlemeyecek ve saygı göstermeyecektir.
2. Öğrenciyle iletişim dostça olmalıdır. Sürekli doğruyu bildiğini gösteren, sert tavır takınan öğretmen yaklaşmanın aksine öğrenciden daha da uzaklaşacaktır.
3. En önemli yöntemlerden biri de kişiye isimleriyle hitap etmektir. İnsanın hoşuna giden en güzel kelime kendi ismidir. İsmi öğrenen öğrenci tarafından bilindiğini gören öğrenci değer verildiğini düşünür bu da eğitim ortamında güven ortamının oluşmasında en önemli etkenlerden biridir.
4. Her ne sebeple olursa olsun öğrenci sınıfta, arkadaşlarının yanında ya da yalnızken rencide edilmemeli, hakaret ve benzeri davranışlardan özellikle kaba kuvvetten uzak durulmalıdır.

Sınıfta olması gereken disiplin ve saygı ortamının yanında unutulmaması gereken bir konu da güven ortamının oluşturulmasıdır. Güven ortamı bir bakıma saygının sonucudur. Kendisine saygı gösterilen, değer verildiğini anlayan öğrenci kendisini güvende hissedecek ve sınıfta daha rahat olacaktır. Güven ortamının olduğu bir sınıf ortamında öğrenci saygı sınırını aşmamakla birlikte öğretmenine yanlış olduğu bir konuda karşı gelebilir. Mesela ‘evet ama sizin de hatalı olduğunuz şöyle bir durum var hocam!! ‘ diyebilir. Çünkü bilir ki kendisine saygı gösteren bir öğretmeni ve güven duyacağı bir sınıfı vardır.

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN ÖNLENMESİ

Öğretmenin istenmedik davranışları önlemede kullanılabileceği eylemler çok çeşitli olabilir. Küçük yanlışları görmezden gelme; kışkırtıcı eylemleri bilmez davranma, göz iletişimini, jest ve mimikleri caydırıcı unsur olarak kullanabilme; uyarma, azarlama, yerini değiştirme, gülmeceyi kullanarak öğrencinin yanlışını görmesini sağlama, sözü değiştirme, derse ara verme, sorumluluk verme, öğrenci ile konuşma, öğrenciyi bazı hak ve ayrıcalıklardan yoksun bırakma; sınıfta alı koyma (geciktirme), isteğini yerine getirmeme, ailesi ile ilişki kurma; öğrenci ile anlaşma yapma; fiziksel olmayan cezalar verme; uygulanabilecek yöntemler olarak sıralanabilir. Bu önlemlerden bazıları üzerinde duralım

1. Bazen, bazı sorunları görmezden gelme, o sorunlarla uğraşmaktan daha iyi sonuçlar verir. Hangi davranışın görmezden gelineceğini belirlemek çok önemlidir. Hangi sorunun üzerine gidildiğinde büyüüp büyümeyeceğine karar vermek için ipuçlarına bakmak gerekir. Sorun küçükse, sınıfta yeni sorunlara yol açmayacaksa görmezden gelinebilir. Ancak istenmedik davranışı yapan öğrencinin öğretmenin sorunu görmezden geldiğini fark etmemesi önemlidir. Öğrenci davranışının öğretmece fark edildiğini anladıysa, sorunu görmezden gelmek doğru değildir. Çünkü çocuk bunu onay, ya da ödül olarak algılayabilir. Bu da yeni sorunlara yol açar.
2. Öğrenci davranışının ne anlama geldiğinin farkında olmayabilir; hatta o davranışı yaptığının bile farkında olmayabilir. Bu farkında olmayış, içinde yetiştirdiği kültürel ortamdan da kaynaklanabilir. Bu nedenle öğretmen yanlış davranışı hemen bilinçli ve kasıtlı yapılmış bir davranış olarak tanımlamamalı; bu peşin yargıya göre davranış geliştirmemelidir.
3. Ancak öğretmen bu tür davranışları öğrenci tarafından tekrar ediliyorsa bunları görmezden de gelmemelidir. Bu tür davranışlar sergileyen öğrenciye, davranış ortaya çıktığı anda uyarıda bulunulmalıdır. Aksi durumda davranış sürece, alışkanlık haline gelecektir.
4. Uyarma göz iletişimi ile, jest ve mimikler ile, vücut dilinin kullanılması ile, dokunarak yapılabilir. Örneğin göz kapaklarınızı yukarıya kaldırarak “lütfen yapma” uyarısı, göz kırparak, ya da baş sallayarak yaptığının farkındayım uyarısı verilebilir. Diğer öğrencilerin olayın farkına vararak dersten kopmalarını önlediği; hitap edilen öğrenci ile öğretmen arasında gizli bir dil oluştuğu için bazı durumlarda bu tür uyarılar, sözlü uyarıya göre daha etkili olabilir.
5. Bazen de el çırparak, masaya parmakla vurularak; ya da susup bekleyerek sınıfa toplu uyarma işaretleri verilebilir.
6. Sözel uyarılar alay, öfke gibi duygu yükü taşımayan bir ses tonu ile yapılmalıdır. Öğretmen uyarıyı öğrencinin kişiliğine değil, davranışına yönelik olarak yapmalıdır. Öğrenci uyarı

aldığında hala kendine saygı duyulduğunu, öğretmen için değerli, önemli olduğunu öğretmenin ses tonundan algılayabilmelidir.

7. Bazen de dolaylı uyarma yöntemi kullanılır (kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla yöntemi). Örneğin Gürültü yapan bir öğrenciyi uyarmak için başka bir öğrenciye “lütfen tekrar eder misin gürültüden seni duyamadım da” denebilir. Bu direk uyardan daha etkili bir uyarı yöntemidir.
8. Bazen istenmeyen davranışı yapan öğrenciye söz hakkı verilerek, soru sorularak uyarıda bulunulabilir. Örneğin Şimdi söz sırası Ahmet’te” denerek öğrencinin istenmeyen davranışı yapması önlenir.
9. Bazen sözü doğrudan istenmeyen davranış getirerek uyarıda bulunabilirsiniz. Örneğin “Konuşma sırasını bekleme konusunda Ahmet’e nasıl yardım edebiliriz arkadaşlar” şeklinde bir uyarıda bulunulabilir.
10. Uyarılarını öğretmen uygun eylemlerle, davranışlarla desteklemelidir. Örneğin özel bir amacınız yoksa öğrenciye arkanızı dönerek uyarıda bulunmanız doğru değildir.
11. Yapacak işi olmayan, yada yaptığı işi ilginç bulmayan öğrencinin istenmeyen davranışlara yönelmesi doğaldır. Özellikle hiperaktif özellikte öğrenciler yerinde duramaz. Bu tür öğrenciler sınıfta öğrenci ya da öğretmenlerin ilgisini çekmeye çalışırlar, sıra komşusu arkadaşlarıyla uğraşırlar. Öğretmen bu tür öğrencilere yapacak iş bulmalıdır, sorumluluk vermelidir. Bu tür öğrenciler; özet çıkarma, liste çıkarma, kayıt tutturma, araç getirtip götürme, araçların kullanılmasına yardım etme gibi sınıf içi faaliyetler bulunabileceği gibi; eğitsel kol faaliyetlerine de yönlendirilebilir.
12. Bazen sınıf içinde ortaya çıkan istenmedik davranışlar, derse ilginin azaldığını, öğrencinin dersten koptuğunu gösterir. Bu durumda öğretmenin yapacağı en güzel iş derse ara vermek olacaktır.
13. Öğretmen istenmedik davranışları önlemek için sınıf içinde ya da sınıf dışında öğrenci ya da öğrenci grupları ile konuşmayı deneyebilir. Öğrenci ile konuşma sırasında öğretmen, baskı ve azarlama gibi etkinlikler yerine; davranışın birkaç adım sonrasını göstermek suretiyle öğrencinin bilincine seslenmeye çalışmalıdır. Öğretmen konuşma sırasında konuyu kişiselleştirmekten kaçınılmalıdır. İlkeler üzerinde durmalıdır. “İnanıyorsan yap” mesajı en etkili yoldur. Sorun kişiselleştirildiğinde, öğrenci savunma mekanizması geliştirecek; öğretmenin konuşma denemesi sürtüşme odaklı bir çatışmaya dönüşecektir. Öğrencinin arkadaşları önünde eleştirilmesi de sorunun büyümesine, öğretmen ile öğrenci arasında sevgi saygı bağının zedelenmesine yol açabilir. Eğer sorun sınıfın tümüyle ilgili değilse sorun sınıfta tartışılmaktan kaçınılmalıdır, ders aksatılmamalıdır. Ayrıca sınıf dışında konuşmak öğretmene sorun üzerinde düşünmesi için zaman kazandıracaktır. Yine öğrencinin sakinleşmesi de sağlıklı bir iletişim için gereklidir. Ama konuşma sorun ortaya çıktıktan çok sonraya bırakılmamalıdır. Çünkü devinissel alandaki yanlışlara anında müdahale edilmesi sorunun çözülmesi bakımından önemlidir.

14. Eğer öğrencinin istenmeyen davranışı bir gereksinimden doğmuşsa; öğrenciye davranışının olası sonuçlarının gösterilmesi, bu davranışın önlenmesini sağlamaya yetmez. Çünkü öğrenciden bu davranıştan vazgeçmesini istemek, gereksiniminden vazgeçmesini istemek anlamına gelir. Bu güçlüğü yenmek için öğretmen öğrenciye seçenek davranışlar önermelidir. Örneğin sınıfta sürekli burnunu çeken bir öğrenciden burnunu çekmemesini istemenizin bir anlamı olmaz. Bunun yerine mendilini kullanmasını önermeniz, ya da lavaboya yollamanız daha etkili bir yöntem olur. Yine sıraya resim yapmaya çalışan öğrenciye duvar gazetesi için resim yapmasını istemek, ya da defterinin kenarına süsleme yapmasını önermek daha etkili bir yol olur.
15. Sadece istenmeyen davranışı tanımlamanız, bu davranışı öğrenciden yapmamasını istemeniz de yetmeyebilir. Öğrencinin “Ne yapayım” sorusuna da cevap verebilmeniz, çözüm yolunu gösterebilmeniz de gerekebilir. Örneğin öğretmen öğrenciye öfke ve sıkıntı durumlarında kendisine nasıl hakim olabileceğinin yolunu da gösterebilmelidir. Örneğin, başka bir şeyle ilgilenmesi, kendini mutlu hissedeceği bir olayı düşünmesi, birkaç kez derin nefes alma gibi yöntemler önerilebilir.
16. Bazen de çevre koşullarını değiştirmek, örneğin dersi sınıfta değil dışarıda yapmak, sınıf düzeninde değişikliğe gitmek, ortamdaki dikkat dağıtıcıları ortadan kaldırmak, çocukların durum değiştirmesine, yer değiştirmesine izin vermek, öğrencinin sıkıştığı bir noktada yardımına gitmek, mizah yada komikliklerden yararlanmak, akran yada grup etkisinden yararlanmak etkili sonuçlar verebilir.
17. Uyarı, son uyarı ve yaptırım ise öğretmenin diğer etkinlikler yetersiz kaldığında uygulayabileceği daha sert kontrol mekanizmalarıdır. Bunları kullanırken öğretmen son derece dikkatli olmalıdır. Bu uyarılar istenmedik davranışın düzeyiyle orantılı olmalıdır. Öğretmen uyarıyı açıkça, öğrencinin anlayabileceği şekilde vermelidir. Uyarının gerektirdiğinin yapılamamasının olası sonuçları öğrenciye bildirilmelidir. Uyarı ya da yaptırımdan diğer öğrencilerin olumsuz etkilenmemesi için gerekli önlemler alınmalıdır. Uyarı ve yaptırım uygulanırken öğrenci kendisine karşı olunmadığını, sadece olumsuz davranışı ortadan kaldırmanın amaçlandığını hissedebilmelidir.

Cezanın istenmeyen davranışları önlemeye yönelik en son çare olduğu bilinmelidir. Ceza vermek durumunda olduğunuz anda da bunun sizin kişisel bir tavrınız olmadığını; neden o cezayı almak durumunda kaldığınızı; ve bu cezayı vermekten de mutlu olmadığınızı öğrenciye sakın, saygılı bir biçimde anlatmalısınız.

Ceza çeşitleri istenmeyeni vermek, ya da öğrenciyi istenenden yoksun bırakmak şeklinde olabilir. Ancak sınıf ortamında fiziksel cezaya yer verilmemelidir. Fiziksel ceza öğrenmeyi engeller, öğretmen-öğrenci ilişkisini bozar, öğrencinin suçluluk, korku, aşırı kaygı duyguları içinde yaşamasına yol açar. Bu nedenle fiziksel cezaya maruz kalan öğrencilerin çoğunlukla korkak ve yalancı bir kişilik özelliği geliştirdikleri gözlenmiştir.

Öğretmen, istenmeyen davranışları önlemeye yönelik tutumunun; öğrencilerce her zaman benimsenmeyebileceğini de hesaba katmak durumundadır. Öğrenci öğretmenin tutumunu açık ya da gizli bir dirençle karşılayabilir. Öğrencinin öğretmenle sık sık çatışmaya girmesi, sınıf tartışmalarına katılmaması bu direncin gizli açık göstergelerinden bazılarıdır.

Bu noktada öğretmen çatışmayı yönetme tekniklerini iyi bilmelidir. Örneğin öğretmen durumu dramatize etmemeli, büyütmemelidir. Ortamın gerildiği bir noktada öğretmenin beklenmedik şekilde ortamı yumuşatabilmesi, espri yapabilmesi, havayı yumuşatacaktır. Öğrenci direncini azaltacaktır. Öğretmen kendi haklarını olduğu kadar öğrencinin haklarını da bilmeli; öğrenciye saygı duymasını, öğrenciyi dinlemesini bilmelidir. Öğretmen sınıf içindeki çatışmanın her zaman kötü bir şey olmadığını da bilmesi gerekir.

Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerinde Öğretmenlere Düşen Görevler

Daha önce de belirtildiği gibi öğretmenler üstün zekalı çocukların tanınmasında çok başarılı olamamaktadırlar. Ancak verilecek olan bazı ipuçlarından yararlanarak bu konudaki yeterliklerini artırmaları olasıdır. Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocukların özellikleri anımsanacak olunursa olağan sınıf ortamlarında gösterecekleri davranışlar açıkça ortaya

çıkacaktır. Eğer çocuk sınıf ortamında;

- Sürekli olarak huzursuzluk ya da aşırı hareketlilik gösteriyorsa
- Aşırıya kaçan ölçülerde şaka ya da yaramazlık yapıyorsa,
- Bütün olumlu ve uyumlu davranışlarına karşın, akademik olarak göstermesi gereken başarıyı gösteremiyorsa, ders etkinliklerine katılmayıp bir köşede oturuyor, içine kapanık, gündüz düşleri kuruyorsa,
- Sık sık okulu asıyorsa,
- Ev ödevlerini yapmaktan kaçınıyor ya da isteksiz davranıyorsa,
- Öğretmenin sonuçlandırdığı bir konuda hala ısrarlı biçimde tartışmaya devam etmeye çabalıyorsa, tüm bunlar üstün yetenekli ve üstün zekalı çocukların tüm gizilgüçlerine karşın programda başarısız olduklarının bir göstergesi olup, bunun olası nedeni; öğretmenin öğrenciye uyguladığı programın;

- Ya çok kolay olmasından,
- Ya sınıf çalışmalarındaki hızın çok ağır gelişmesinden,
- Ya aşırı tekrarlara yer vermesinden,
- Ya derinlemesine tartışmalara yeterince yer vermemesinden,

Ya verilen ödevlerin yeteri kadar çocuk için kendi yeteneğini ve yeterliğini geliştirici olmamasından, Ya da ders konularının öğrenciye ilginç gelmemesi, onun olgunluk ve yetenek düzeyinin çok altında olmasından, kaynaklanmıştır diyebiliriz.

Türkiye’de ne üstün zekalılar ne de üstün yetenekliler için yeteri kadar olanakların bulunmaması nedeniyle bu çocuklar olağan akranları ile birlikte eğitim almak durumundadırlar.

Bu nedenle, normal sınıf öğretmenin sınıfındaki üstün zekalı, üstün yetenekli çocuklar için bazı düzenlemeler yapması kaçınılmaz olmaktadır. Bu düzenlemelerde öğretmenlerin yapmaları gerekenlerle, yapmamaları gerekenler şöylece belirtilebilir:

Öğretmenler Tarafından Yapılması Gerekenler

Daha güç sorular sorun. Yeni düşünceler ve kavramlara ilişkin yeni uygulamalar geliştirmesini
İsteyerek düşüncelerine esneklik kazandırın.

- Sınıf çalışmalarına ilişkin olarak özel araştırma, inceleme ödevleri verin.
- İlgilendikleri bir konuda özel proje geliştirmelerine fırsat tanıyın. Bu projeyi sınıf arkadaşlarıyla paylaşmalarını olası kılın.
- Eğitsel kol başkanı olmalarına, etkinlikleri planlamalarına ve oyunları yönetmelerine fırsat tanıyın.
- Sınıf düzeyini dikkate almadan, çocukların kendi hızlarında programda ilerlemelerine fırsat tanıyın.
- Açık bir biçimde üstün oldukları matematik, fen vb. derslerde daha üst düzeye çıkmalarını olası kılın. Bu alanlarda daha özgür ve ileri çalışmalarını teşvik edip, tekrarlayıcı alıştırmalardan uzak tutmaya çalışın.
- Bazı konuların öğretilmesinde söze yardımcı olmalarına, arkadaşlarına konuları öğretmelerine izin verin.

• Bu çocuklar için, ana babaları ve okul aile birliği ile ilişki kurup özel ders ya da en yakın üniversitelerden ders alabilmelerinin yollarını araştırın.

- Yeteneklerinin farkında olmalarını ve değerini bilmelerini sağlayın.

Öğretmenler Tarafından Yapılmaması Gerekenler

- Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklara aynı konuda çok uzun ödevler verme.
- Tek düze, tekrarlayan görevler ve ödevler verme.
- Alışılmışın dışındaki görüşlerini reddetme.
- Zamanlarını boşa harcatma.
- Angarya niteliğinde görevler verme.

Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklara öğretmenlik yapacaklarda bulunması gereken yeterlikler konusunda yapılmış çeşitli araştırmalar vardır. Bu araştırmalar sonucunda belirlenen en önemli öğretmen yeterliklerinin ilk onu aşağıda sıralanmıştır.

- Öğrenmeye ilgili ve yeterli olma
- Öğretimde sıra dışı yöntem ve yeterliliklere sahip olma
- Adil ve tarafsız olma
- İşbirlikçi demokratik tutum
- Esnek olma
- Espiri duygusuna sahip olma
- Ödüllendirme ve takdir etme becerilerine sahip olma
- İlgi alanında çeşitlilik gösterme
- İnsanların sorunlarıyla ilgilenme
- Hoş bir dış görünüş ve tavıra sahip olma

ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

1. Zıt Panel

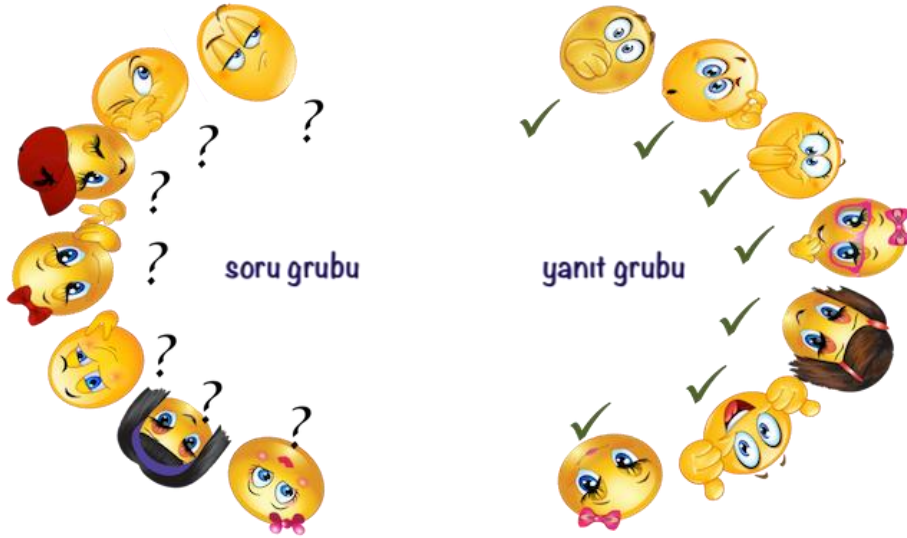
Bu tekniğin uygulanması için tartışma konusu hakkında öğrencilerin bilgi sahibi olmaları gereklidir. Bunun için, bu teknik genellikle daha önce öğrenilmiş konuların tekrarında uygulanır. Ancak öğrencilerin önceden hazırlık yaptıkları bir konuda da uygulanması mümkündür. Örneğin, dersin başlangıcında, önceki dersin tekrarı yapılırken kullanılabilir. Özellikle daha önceden işlenmiş olan konuların özetlenmesi açısından yararlı bir tekniktir.

Zıt panelde amaç, öğrencilerin ilgisini çekmek, kısmen tartışılmış ama yeterince açıklığa kavuşmamış konuları daha anlaşılır hale getirmektir.

Teknik uygulanırken bir lider/yönetici seçilir.

Sınıf ikiye bölünür. Gruplardan biri soru, diğeri cevap grubudur. Tartışılacak konu sınıfa duyurulur. Soru grubu soracağı soruları, cevap grubu da muhtemel/sorulabileceğini düşündüğü soruların cevaplarını hazırlar.

Bu çalışma için gruplara 10-15 dakika süre verilir ve süre sonunda uygulama başlar.

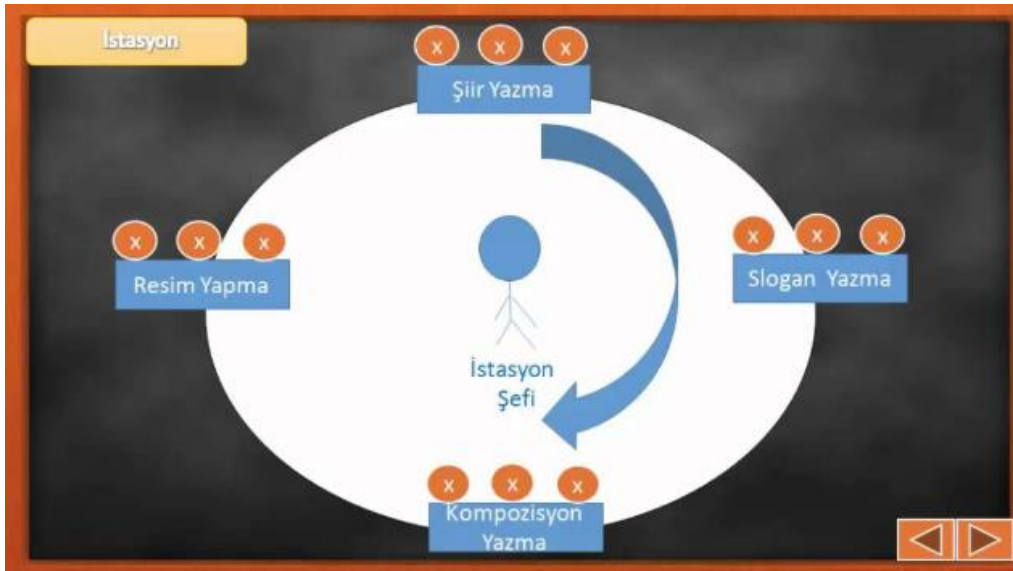

2. İstasyon Tekniği

İstasyon yönteminde üç ayrı masadan oluşan üç istasyon vardır. Sınıf üç gruba ayrılır. Yönetici (genelde öğretmen) ve her istasyona bir gözlemci (istasyon şefi) seçilir. Düdük sesiyle 1. grup , 2. grup ve 3. grup istasyonuna gider ve bulundukları istasyona uygun işler yapar.

İstasyon şefleri gruplara rehberlik yapar. Öğretmenin düdüğüyle her istasyon yer değiştirirerek (1. istasyondakiler 2. istasyona, 2. istasyondakiler 3. istasyona, 3. istasyondakiler 1. istasyona) başlanan işlere devam eder. En son düdükle gruplar yine yer değiştirir ve kalan işleri tamamlar. Böylece öğrencilerin katkı yapmadığı istasyon kalmaz. Son düdükle istasyon şefleri ürünleri getirir. Öykü okunur, sloganlar okunur ve afiş duvara bantlanır. Bütün sınıf bir boyutta emeği olan bütün ürünleri inceler.

İstasyon tekniği; öğrencilerde birlikte çalışma birbirlerini tanıma, özel yeteneklerini ortaya koyma, yaratıcılık, başlanmış olan bir işe katkı sağlama, katılımdan keyif alma, kurallara uyma, iletişim gibi becerileri geliştirir. Seçilen bir konuyla ilgili olarak toplumsal bir sorun üzerinde düşünen öğrenciler, kendilerinin de bir şeyler yapabileceklerini fark ederler. Bu onlara güven verir. Çekingen öğrencilerin öğretim sürecine aktif katılımını sağlar. Bu teknikte gürültü sorunu olabilir. Öğretmen bu nedenle öğrencilere fısıltıyla konuşmayı öğretmelidir.

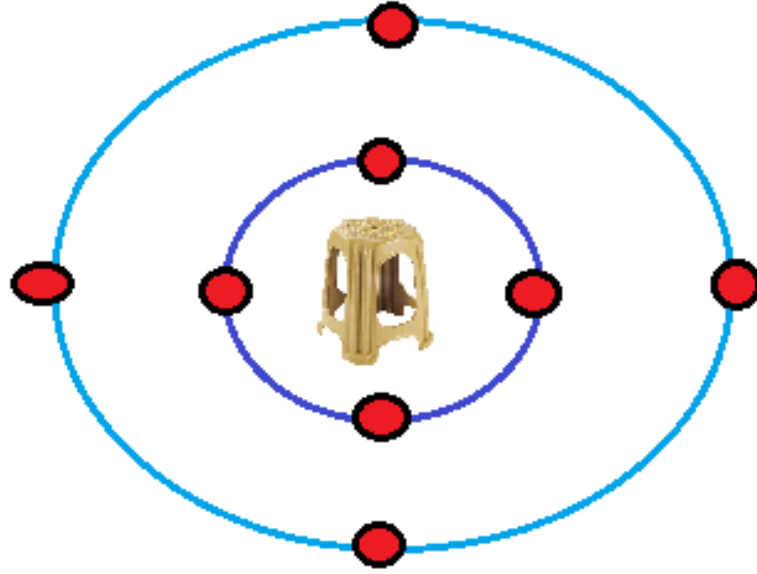

3. Akvaryum Tekniği

Öğrencilerin ilgi duyduğu veya üzerinde anlaşmaya varamadığı konuların öğretiminde uygulanır. Öğrencilerin tartışma ve grupta çalışma becerilerinin geliştirilmesi için kullanılır. Analiz, sentez ve değerlendirme gücü kazandırır. Aktif öğrenme yaklaşımına uygundur. Öğrenci merkezlidir. Öğrencilerin empati yetisini geliştirir. Sınıf içi tartışmalara canlılık katar. Öğrencilerin başkalarının görüşlerine saygı duymasını sağlar. Tüm öğrencilerin tartışmaya katılmasını sağlar. Kalabalık sınıflarda uygulamak zordur. Öğrencilerin tartışma konusunda ön bilgileri yok ise hedef dışına çıkılabilir.

1. Uygulama: Öğrenciler iç içe iki çember oluşturacak şekilde oturtularak gerçekleştirilirse buna akvaryum denir. İç çemberdekiler tartışırken dış çemberdekiler tartışmayı izler ve iç çemberdekilere soru sorabilirler. İç çemberdeki öğrencilerle dış çemberdeki öğrenciler yer de değişebilir.

2. Uygulama: Sınıfın uygun bir yerine bir çember çizilir. Çemberin ortasına bir boş sandalye konur. Sınıfın tümü çemberin dışındadır. Konu hakkında yorum yapmak isteyen sandalye oturur, düşüncesini söyler ve çemberin dışına çıkar. Çemberin dışındaki diğer öğrenciler tartışmayı izlerler, düşünür ve katılımcılara dönütler verirler. Tartışmayı yapılandırmak ve sürdürmek için önceden bir soru listesi hazırlanmalıdır. Gözlemciler tartışma sırasında not almalı, tartışma sonunda sınıfa tartışmanın özeti sunulmalıdır.

4. Çember Tekniği

Çember tekniği, geniş bir grubun çember oluşturduğu ve bir liderin öncülüğünde bir konuyu/sorunu değerlendirdikleri bir tartışma tekniğidir.

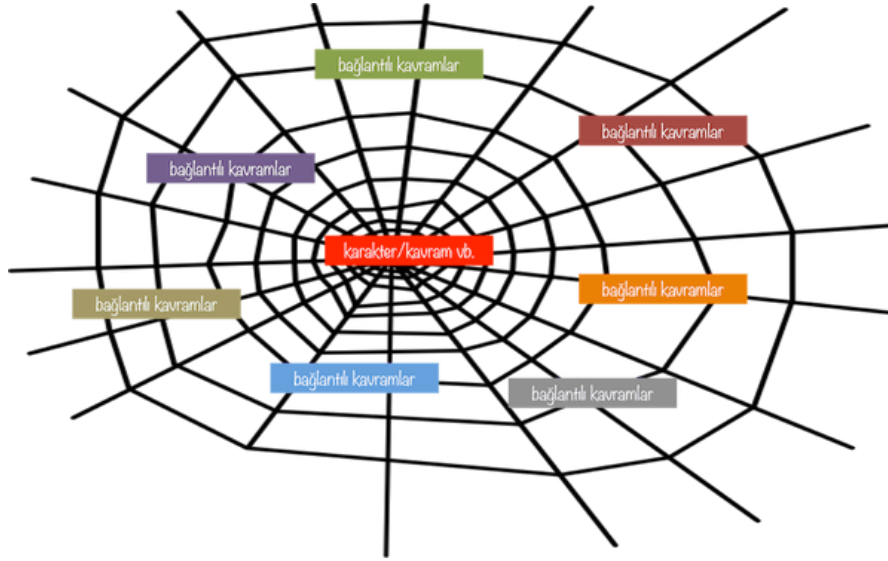
Çember tekniğini uygulama:

- Oturarak veya ayakta durarak uygulanabilir.
- Halkadakiler, liderin sorusunu yanıtlar.
- Halkayı oluşturan herkes konuşmak durumundadır.

- Herkes için konuşma süresi 1-2 dakikayı geçmez. Böylece dinamik bir değerlendirme süreci oluşur.
- Bir turun sonunda, konuşmaların genel özeti yapılır; gerekirse, birden çok tur olabilir.

5. Beyin Fırtınası, Örümcek Ağı ve DACUM

Beyin fırtınası, en bilinen ve yaygın kullanılan tartışma tekniklerindendir. Bir konu/sorun etrafında olabildiğince farklı, yaratıcı görüşler, çözümler önermeye dayalıdır. Bu teknikte, katılımcıların ileri sürdüğü her görüş bir katkıdır; akılcı veya hayalci, mantıklı veya mantıksız vb. değerlendirmeler yapılmaksızın tüm görüşler alınır. Herhangi bir sınırlama getirilmez. DACUM ve Örümcek Ağı da beyin fırtınasıyla benzer bir anlayışa ve uygulamaya dayanan tekniklerdir.

Beyin fırtınasının “örümcek ağı”na uyarlanmış şekli, bir konu etrafında ortaya çıkan görüşleri, önerileri, ilişkiler ağı içinde gruplamaya olanak verir.

6. Münazara

Belli bir konunun farklı iki ayrı grup tarafından lehine veya aleyhine tartışılmasıdır.

- Münazara için genellikle üçer yada dörder kişilik iki grup kurulur.
- Her grubun belli birer süresi vardır. Ve bu sürede kendi görüşlerini savunarak karşı tarafı çürütürler.
- Gruplardan birisi işlenecek konuya olumlu, diğeri ise olumsuz yönden savunur. Yani bir grup “tez”, diğeri grup ise “antitez” i alır.
- Münazara yapacak kişileri değerlendirecek bir “jüri” seçilmelidir. Jüri, ya başlangıçta yada münazara yapılacağı gün seçilebilir.

Jürinin değerlendirmede dikkat edeceği hususlar;

- Konuşulan dili kullanma gücü (Diksiyon, Vurgu, Tonlama, Kelime Hazinesi, Cümle Kurma vb.)
- El, kol ve yüz hareketlerini yerinde kullanma
- Savunmada inandırıcı olma. (Belgeler, istatistiki bilgiler, resimler, gazete haberleri)
- Konuşmacıların fiziki özellikleri.(Temiz ve düzenli giyim vb.)
- Münazarada yazılı metne bakarak okuma olmaz.
- Gruptaki her kişi aynı alt konuyu savunamaz

